

ਸਿੰਧੀ ਸੰਸਕ੍ਰਤੀਅ ਜੀ ਡਾਲਕ

ਪਢਣੁ / ਲਿਖਣੁ

ਜੀਵਨ-ਕੌਸ਼ਲ (ਜਿੰਦਗੀਅ ਜੀ ਸਲਾਹਿਯਤ) / ਸਰਗਮਿੰਧੁ

- ਨਸੂਰੁ
- ਮਜ਼ਮੂਨੁ

- ਜੀਵਨ ਮੌਨ ਰੀਤਿਧੁਨਿ ਰਵਾਜਨਿ ਜੀ ਅਹਮਿਤ
- ਡਿਣ-ਵਾਰ ਇੱਸਾਨ ਖੇ ਖੁਸ਼ਿਧੂ ਬਖ਼਼ਾਨਿ ਥਾ
- ਰੀਤਿਧੁਨਿ ਰਸਮੁਨਿ ਜ਼ਰੀਏ ਸਮਾਜ ਮੌਨ ਏਕਤਾ ਕਾਇਸੁ ਰਹਿੰਦੀ ਆਹੇ

ਸਾਰੁ

ਤਕਾਂ ਖੇ ਇਹਾ ਜਾਣ ਹੂਂਦੀ ਤ ਜੀਵਨ ਮੌਨ ਰੀਤਿਧੁਨਿ ਰਸਮੁਨਿ ਜੀ ਕਡੀ ਅਹਮਿਤ ਆਹੇ। ਬਾਰ ਜੇ ਜਨਮ ਖਾਂ ਵਠੀ ਪਛਾਡੀਅ ਤਾਈ ਧਾਰੀ ਮਰਣ ਤਾਈ ਕੇ ਨ ਕੇ ਰੀਤਿਧੂ ਰਸਮੁਨਿ ਜੁਡਿਲ ਹੁੰਦਿਧੂ ਆਹਿਨਿ। ਰੀਤਿਧੁਨਿ ਰਸਮੁਨਿ ਜੋ ਸੰਬੰਧੁ ਸੰਸਕਾਰਨਿ ਸਾਂ ਬਿ ਆਹੇ।

ਇਨ੍ਹਨਿ ਰੀਤਿਧੁਨਿ ਰਸਮੁਨਿ ਜੇ ਜ਼ਰੀਏ ਇੱਸਾਨ ਸਮਾਜ ਸਾਂ ਜੁਡਿਲੁ ਰਹੇ ਥੋ। ਇਹੋ ਕਹਿੰ ਨ ਕਹਿੰ ਵਕਿਤ ਤੇ ਇੱਸਾਨ ਖੇ ਆਗਾਹੁ ਕਨਿ ਥਿਧੂ ਤ ਹੂ ਪਹਿੰਚੇ ਪਰਿਵਾਰ ਏਂ ਸਮਾਜ ਮੌਨ ਰੀਤਿਧੁਨਿ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰੇ।

ਡਿਣ ਵਾਰ ਇੱਸਾਨ ਖੇ ਖੁਸ਼ਿਧੂ ਬਖ਼਼ਾਨਿ ਥਾ। ਡਿਣਨਿ ਵਾਰਨਿ ਜੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵ ਏਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜੀ ਭਾਵਨਾ ਖੇ ਪਿਣੁ ਕਾਇਸੁ ਰਖਦਾ ਆਹਿਧੂ।

ਰੀਤਿਧੂ ਰਸਮੁਨਿ ਸਾਠ ਸੋਣ, ਡਿਣ ਵਾਰ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮਜਿਤਾਊ ਹਰਕਹਿੰ ਸਮਾਜ ਮੌਨ ਰੀਤਿਧੁਨਿ ਸੰਸਕ੃ਤਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸਿ ਖੂਬਿਧੂ ਆਹਿਨਿ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀ ਅਲਹਦੀ ਸੁਆਣਪ ਕਾਇਸੁ ਆਹੇ, ਜੁਮਣ ਖਾਂ ਮਰਣ ਤਾਈ ਸਭੁ ਰੀਤਿਧੂ ਰਸਮੁਨਿ ਰਿਵਾਜ ਹਲਦਾ ਅਚਨਿ ਥਾ।

ਜੀਅਂ- ਛਠੀ, ਮੁਨਣੁ, ਜਣਿਆ, ਮਡਿਣੇ ਏਂ ਸ਼ਾਦੀਅ ਜੀ ਰਸਮ।

ਅਚੋ ਤ ਸਮੁੜ੍ਹੁ

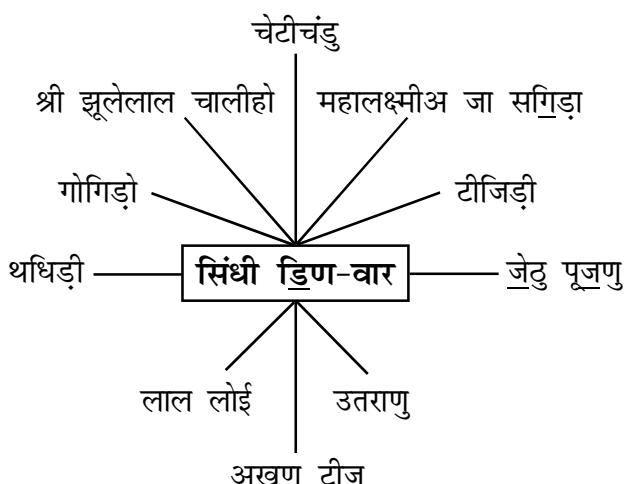
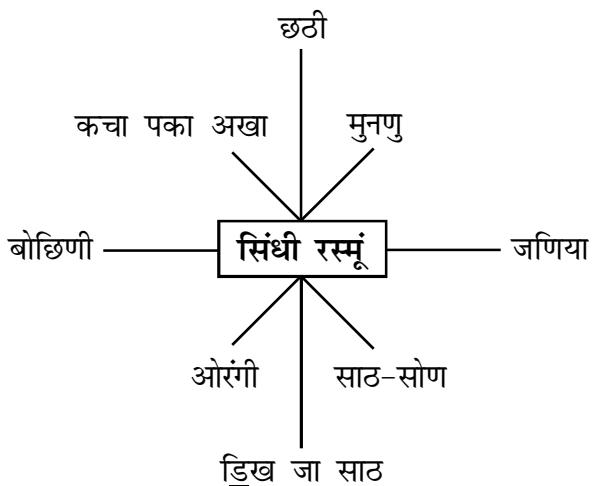
- ਛਠੀ- ਹੀਅ ਰਸਮ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਮੌਨ ਰੀਤਿਧੁਨਿ ਜੀ ਆਹੇ।
- ਮੁਨਣੁ- ਹੀਅ ਰਸਮ ਬਿ ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਕ੍ਰਤੀਅ ਮੂਜਿਬਿ ਨ ਸਿਫ਼ ਸਿੰਧੀ ਕੌਮ, ਪਰ ਬਿਧੂ ਕੌਮੁ ਬਿ ਕੰਦਿਧੂ ਆਹਿਨਿ, ਜਹਿੰ ਖੇ ਮੁਨਣ ਸੰਸਕਾਰ ਬਿ ਚਿਕਿਤਸਾ ਆਹੇ।
- ਜਣਿਆ- ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਕ੍ਰਤੀਅ ਮੌਨ ਰੀਤਿਧੁਨਿ ਜੀ ਆਹੇ। ਲਗੁਭਗੁ ਬਾਰ ਖੇ ਪੱਜੇ ਖਾਂ ਬਾਰਹੋਂ ਸਾਲ ਜੀ ਤਮਿਰ ਜੇ ਵਿਚ ਮੌਨ ਰੀਤਿਧੁਨਿ ਜੀ ਆਹਿਨਿ।
- ਮਡਿਣੇ ਏਂ ਸ਼ਾਦੀਅ ਜੂਂ ਰਸਮੁਨਿ- ਕਚਾ ਪਕਾ ਅਖਾ (ਮੂਡਾ) ਛੋਕਿਰੀਅ ਵਾਰਾ ਛੋਕਿਰੇ ਵਾਰਨਿ ਖੇ ਡੇਂਡੀ ਪਕ ਕਂਦਾ ਆਹਿਨਿ। ਛੋਕਿਰੇ ਮੁੰਡੀ ਪਾਏ ਤ ਚਡਾ ਦਗ ਡਿਕਾ ਆਹਿਨਿ। ਪੋਝ ਮੁਹੂਰਤੁ ਕਢਾਏ ਸ਼ਾਦੀਅ ਜੀ ਪਕ ਕਂਦਾ ਆਹਿਨਿ ਏਂ ਪੋਝ ਸਾਠ ਸੋਣ, ਡੇਂਡੀ, ਹੈਡ ਜੋ ਸਾਠੁ, ਜਾਂਡ ਬੁਕੀ, ਘਡੀ ਖਣਣੁ, ਤੇਲ ਜਾ ਸਾਠ, ਡਿਖ ਜਾ ਸਾਠ, ਬੋਛਿਣੀ, ਓਰੰਗੀ, ਮੁਟਕ ਬੁਧਣੁ, ਲਾਡਾ ਵਗੈਰਹ ਗੁਆਣੁ। ਸਤਨਿ ਸੁਹਾਗਿਣਿਧੁਨਿ ਜੋ ਘਣੋ ਕਮੁ ਹੂਂਦੋ ਆਹੇ। ਛੋਕਿਰੇ ਸਾਂ ਗੜੁ ਅਹਿਨਰੁ ਰਹਿੰਦੋ ਆਹੇ। ਛੋਕਿਰੇ ਮੈਹਿੰਦੀ ਲਗਾਈਂਦੀ ਆਹੇ। ਘੋਟੇਤਨਿ ਜੀ ਆਜਿਧਾਂ ਕੁਵਾਰੇਤਾ ਸ਼ਾਨ ਸਾਂ ਕਂਦਾ ਆਹਿਨਿ।
- ਮੌਨੁ- ਪ੍ਰਾਣੀਅ ਖੇ ਸ਼ਨਾਨੁ ਕਰਾਏ, ਚਾਰ ਕਾਂਧੀ ਕਾਈਅ ਤੇ ਖਾਣੀ ਮਸਾਣ ਮੌਨੁ ਜੇ ਜਲਾਏ ਈਂਦਾ ਆਹਿਨਿ। ਤੱਹਿੰ ਖੇ 'ਸਰੁ' ਚਿਕਿਤਸਾ ਆਹੇ।
- ਸਿੰਧੀ ਪੋਸ਼ਾਕ- ਸਿੰਧੀ ਅਸਾਂਜਾ ਅਬਾ ਡਾਡਾ ਪਹਿੰਚੀ ਖਾਸਿ ਪੋਸ਼ਾਕ ਧੋਤੀ, ਪਾਧਯਾਮੋ, ਅਛੀ ਪਾਂਘ ਏਂ ਕੁਲਵੇ ਤੇ ਬੋਛਣੁ ਰਖਦਾ ਹੁਆ। ਪੈਸੇ ਵਾਰਾ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਕੋਟੁ ਯਾ ਸਦਿਰੀ ਬਿ ਪਾਈਂਦਾ ਹੁਆ।

ਅਹਮੁ ਨੁਕਤਾ

- ਰੀਤਿਧੁਨਿ ਰਸਮੁਨਿ ਸਾਂ ਸਿੰਧੀ ਸੰਸਕ੍ਰਤੀਅ ਜੇ ਜੁਡਣ ਮੌਨ ਰੀਤਿਧੁਨਿ ਜੀ ਅਹਮਿਤ ਆਹੇ।
- ਸੰਸਕ੍ਰਤੀਅ ਖੇ ਕਾਇਸੁ ਰਖਣ ਮੌਨ ਰੀਤਿਧੁਨਿ ਰਸਮੁਨਿ ਜੀ ਅਹਮਿਤ ਹੂਂਦੀ ਆਹੇ।

- सिंधी रस्मुनि में छठी, मुनणु, जणिया, मडिणो मिसिरी एं शादी एं मौत सां वास्तेदार संस्कार वगैरह अहमु आहिनि।
- डिण-वार असांजी जिंदगीअ जो अहमु हिसो आहिनि।
- चेटीचंडु (सिंधियत डीहं), अखण टीज (आखा तीज), जेठु पूजणु, श्री झूलेलाल चालीहो, गोगिडो (नाग पंचमी), टीजिडी (कजली तीज), थधिडी (बडी सातम), महालक्ष्मीअ जा सगिडा (राधा अष्टमी), लाल लोई (लोहिरी), उतराणु / तिरमूरी (मकर संक्राति), असांजा अहमु डिण-वार आहिनि।

तव्हीं छा सिखिया

इहो जाणणु पिण ज़रूरी आहे

- सिंध में ज़ालूं नक में 'नथ', जीहिं में हिकु गाड़हो याकूतु एं ब्र अछा मोती हूंदा हुआ, पाईदियूं हुयूं।
- ब्रांहं में चूडियूं एं ठूंठ ठकाउ पाईदियूं हुयूं।
- ग्रीचीअ में लुकिडी पाईदियूं हुयूं।
- कननि में दुर, आडुरियुनि में छलिडा, मुंडियूं एं पेरनि में छेर (कडी) पाईदियूं हुयूं।
- वारनि में सोना बकल पाईदियूं हुयूं।
- मर्द पिण सोना ब्रीडा विझी ख़मीस पाईदा हुआ। ग्रीचीअ में बि सोनो डोरो एं हथनि में मुंडी पाईदा हुआ।

पंहिंजी कथ/परख करियो

1. सिंधी डिण-वार आहिनि-
 - (अ) अखण टीज
 - (ब) जेठु पूजणु
 - (स) थधिडी
 - (द) डिनल सभेई
2. उतराणु छा खे थो चइजे? उन डीहं ते कहिडी दान पुञ्ज कबो आहे?
3. वडी थधिडीअ जी कहिडी अहमियत आहे, लिखो।
4. सिंधी डिणनि-वारनि ते मज़मूनु लिखो।

वधीक खां वधीक मार्कू कीअं हासिल कजनि

- सबक खे ध्यान सां पढो एं अहमु नुक्तनि खे अलगि लिखो, मुख्खिसरु नोटु तैयारु करे दुहिरात करियो। [31]